

Asia: VN/2005/2020

Esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän uudistaminen

Lain soveltamisalan laajentaminen (1 §)

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

Lain soveltamisalan laajentaminen on hyvä tavoite.

Kuitenkaan lakimuutoksen laajentamisessa ei puhuta osakeyhtiöistä. Työllistävää ammatillista työtä harjoittaa ammatillisesti johdettu osakeyhtiö, ei harrastajamaisesti johdettu yhdistys tai omalla verokortilla toimiva yksityishenkilö. Jääkiekossa SM-liiga on muuttunut Suomen ainoaksi ammatilliseksi joukkueurheilulajiksi, sillä kaikki seurat ovat osakeyhtiötä liigassa. Myös peliala toimii ammattimaisesti, sillä pelifirmat ovat osakeyhtiöitä.

Osakeyhtiö mahdollistaa myös kansainväliset muut ammatilliset rahoitukset, kuten EU:n Horisontin.

Miksi lakiuudistusta tehtäessä ei pyydetty Business Finlandin osaamista mukaan?

Edelleen lakiuudistus siunaan ummehtuneiden ja taantumuksellisten toimintatapojen jatkumisen. Laitosteattereita voi pyörittää -90% pienemmillä kustannuksilla, kun mukaan otetaan aito digitalisaatio. Suuren näyttämön sähkön kulutuskin saadaan hyvin lähelle 10 ampeeria. Niin suuri harppaus teknologian kehityksessä on tullut 2010-luvun aikana. Samoin scaalautuvat ansaintalogiikat astuvat voimaan digitalisaatioon siirryttäessä.

Tässä esitykseni esittävän taiteen rakennemuutokseen.

RAKENNEMUUTOS AMMATILLISEN ESITTÄVÄN TAITEEN RAHOITUKSEEN

Opetus- ja kulttuuriministeriön uusimmassa versiossa Esittävän taiteen valtiosuuden (VOS) uudistamisesta esitetään, että uusi laki astuu voimaan vuonna 2022 ja että alalle tulee lisää vastikkeetonta rahaa 10 miljoonaa euroa.

Kun tuntee suomalaisten kaupunkien ja kuntien nykyisen taloudellisen tilanteen, on vaikea uskoa tämän toteutumiseen. Ja jos näin todella käy, betonisoimme nykyisen toimimattoman toimintamallin ja tuhoamme ammatillisen kehityksen useaksi vuosikymmeneksi.

Miksi suomalainen esittävä taide on ammatillisessa umpikujassa?

Syyt umpikujaan ovat, että suomalaisessa ammatillisessa esittävän taiteen maailmassa vannotaan niihin periaatteisiin, jotka liike-elämässä ovat yleisesti tunnustettu suurimmiksi virheiksi.

1. Vastikkeettomalla rahalla on jokapäiväinen toiminta suojattu. Tämä on luonut väärän toimintakulttuurin sekä kartellit ja monopolin. Aika on pysähtynyt, sillä aitoa kilpailua ja kehitystä ei ole.

2. Ei ole partneri-toimintaa. Henkilötyövuosimalli on luonut toimintatavan, jossa toimija haluaa kaiken hyödyn itselleen. Kun yhteistyötä tehdään, lainsuojaton kumppani (ei VOS-toimija) on torpparin asemassa. Henkilötyövuodet ja muut jatkuvuuden edut menevät isolle toimijalle.

3. Ideologiat ja ummehtuneet aatteet ovat tosiasioita tärkeämpiä.

4. Väärin tulkittu tasa-arvo. Enää osaaminen ei ratkaise, vaan on luotu erilaisia kiintiöitä, joilla toiminta on tasapäistetty. Ei Suomen jääkiekkomaajoukkue voittaisi MM-titteliä, jos toimintaa määrittäisi kulttuurialoilla olevat kiintiöt. Joukkue ei edes pelaisi A-sarjassa.

5. Ei ole toimivaa johtoa ja hallitusta. Ammatillista toimintaa pyörittävät yhdistykset tai julkiset toimijat, ei ammatillisesti johdetut osakeyhtiöt.

Julkisen hallinnon vastuu edelläkävijäpalveluiden synnyssä?

Eduskunnan Tulevaisuusvaliokunnan julkaisu Suomen sata uutta mahdollisuutta 2018-2037, sivu 417, alustus aiheeseen:

“Suomen elintaso ja hyvinvointi perustuvat korkean teknologian soveltamiseen sekä kotimarkkinoilla että ulkomaankaupassa. Olemme 1800-luvulta alkaen olleet nopeita teknologian omaksujia ja teknologiselle kehitykselle ja sen omaksumiselle on luotu hyvät puitteet. 2000-luvulla yhteiskunnan teknologinen omaksumiskyky on kuitenkin olennaisesti hidastunut. Tämä omaksumiskyky tulee palauttaa, jotta yhteiskunta kykenee omaehtoisesti sopeutumaan yhä nopeampaan globaaliin muutokseen.”

Tässä oleellista uudistumisen näkökulmasta:

“Julkishallinto on Suomessa monella toimialalla tärkein asiakasryhmä. Radikaalit uudet teknologiat tulevat markkinoille tavallisesti pienten kasvuyritysten kautta. Vaativat uudistushakuiset edelläkävijäasiakkaat ovat näille kasvuyrityksille huomattavasti olennaisempia kuin T&K-avustukset.”

Tärkeä näkökulma miksi Suomi ei kehity:

“Teknologinen kehitys on mahdollistanut ja tehnyt järkeväksi monia toimintamalleja, joita lakeja laadittaessa ei ole huomioitu. Myös monet nykyisin käytetyt organisoitumisen tavat ja vastuujaoit ovat vanhentuneita uuden teknologian mahdollistamiin rakenteisiin verrattuna. On luonnollista, että etabloituneet yritykset suosivat sääntelyä, joka tukee heidän toimintamalliaan, ja estää heille vieraita ja kilpailua uusille toimijoille avaavia käytäntöjä. Uudistumisen ajurina vanhat suuret yritykset ovat huonoja erityisesti silloin, kun niiden vanhat toimintatavat suojataan.”

Juuri näin on käynyt VOS-teattereiden kanssa. Täysin vanhentunut toimintamalli on suojattu julkisella rahalla ja kilpailu estetty.

Mistä uutta rahoitusta?

EU:n Horisontti 2020, jaossa on 80 miljardia euroa!!!

<https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/horisontti-2020/lyhyesti/>

Mitä vaatimuksia täytyy täyttää, että tällaiseen rahoitukseen pääsee sisälle?

1. Osakeyhtiö
2. Osakeyhtiö sijoittaa tutkimukseen ja kehitystyöhön omaa pääomaa
3. Kehittää todistettavasti (patentit, pilotoitu toiminta) radikaalisti uutta teknologiaa, joka aukaisee uudet sisällöt ja toimintamallit
4. On partnereita, eli yhteistyötä tehdään 50/50% win/win –ajattelulla
5. On useiden miljoonien liikevaihto (tämä ei välttämättä radikaalisti uudessa deep techissä)

Horisontin projektit ovat normaalisti 2-3 vuotta ja rahoitus 1-3 miljoonaa euroa. 70% rahoitusta (ei siis lainaa), 30% omaa rahoitusta. Projekti voi olla huomattavasti suurempikin, kuten 13 miljoonaa euroa.

Tällaisella rahoituksella pyritään uudistumiseen. Esittävässä taiteessa se tarkoittaa esimerkiksi omillaan toimivaa tuotanto- ja esittämistapaa, jota voi scaalata globaalisti. Tämä mahdollistaa partnereiden (50/50% win/win –ajattelulla) ja sijoittajien mukaan tulon. Kansainväliset rahoituskanavat ovat auki.

Huom! Suomalaisessa ammatillisessa esittävässä taiteessa saadaan rahoitusta, jotta voidaan pyörittää päivittäistä kustannuksiltaan täysin kestäväntö ja vanhanaikaista toimintamallia. Pyrkimys ei ole kehittää toimintamallista järkevää ja omillaan seisovaa.

Liike-elämässä saadaan rahoitusta, jotta uusi toimintamalli voidaan viedä käytäntöön ja tehdä siitä omillaan seisova. Eli toiminnan on jossain vaiheessa tarkoitus tuoda sijoitetut varat takaisin monin kerroin.

Tämä väärinkäsitys on suomalaisen ammatillisen esittävän taiteen ummehtuneisuuden perimmäinen syy – ei ole tarkoituskaan toimia järkevästi!

Esitykseni esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän uudistukseen:

- Ammatillista rahoitusta vain osakeyhtiöille (näin toimii myös elokuvasäätiö pitkiä elokuvia rahoittaessaan).

- Taiteen edistämiskeskus on todistettavasti epäpätevä toimija. Päätöksiä toimikunnissa tekevät rahoitettavien toimijoiden työntekijät, välilliset työntekijät sekä aateveljet ja –siskot. Yritysmaailman osaamista siellä ei ole. Taike laiminlyö ammatillisen taiteen rahoittamisen ja rahoittaa harrastaja- ja amatööritoimintaa.

Esitän, että ammatillisen esittävän taiteen rahoitus siirretään kokonaisuudessaan Taikesta sekä tietyiltä osiltaan OKM:stä Business Finlandiin.

On oleellista, että taideammattilaisten tulo ei tule vastikkeettomista apurahoista, vaan verokorttitulosta. Järjestelmä, jossa yli 70% toiminnan tuloista tulee subventiona, on täysin kestämaton.

Nykyisellä esittävän taiteen toimintatavalla vientiä ei saada aikaiseksi.

Seuraamalla Eduskunnan Tulevaisuusvaliokunnan ohjeistusta ammatillisen esittävän taiteen rahoitus monikymmenkertautuu.

Uusi rakenne:

1. Taiteen edistämiskeskus jatkaa harrastajatoiminnan, kuten läänintaiteilijat, rahoitusta.
2. Opetus- ja kulttuuriministeriö jatkaa päivitettynä nykyistä toimintaa ollen amatöörikentän ja ammattikentän välissä oleva väliporrasrahoittaja.
3. Ammatillinen esittävän taiteen rahoitus siirtyy kokonaisuudessaan Business Finlandiin. Aukeaa ovet EU:n Horisontti rahoitukseen, kuten useisiin muihin kansainvälisiin ammatillisiin rahoituksiin. Samalla päivitetään Business Finlandin toimintamalleja sisällöntuotantoa, kansallisia instituutioita ja radikaalisti uusia toimintatapoja yhdistäviksi. Syntyy terveet ammatilliset rakenteet ja toimintamallit.

Lain tavoite (2 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

"Lain tavoitteena olisi ensinnäkin edistää korkeatasoisen ja ammattimaisen esittävän taiteen tuotantoa."

Suomalainen ammatillinen esittävä taide ei ole korkeatasoista.

"Korkeasti koulutettujen esittävän taiteen toimijoiden työskentely toimintayksiköissä kehittää alaa, sen sisältöjä ja siten uudistaa suomalaista esittävää taidetta."

Näin ei tule tapahtumaan. Iso ongelma tähän on, että taideyliopistojen opetusta määrittävät ideologiat, tasapäistäminen ja vanhan toistaminen.

"Taiteen rajojen yli ulottuva, eri taiteenalat huomioiva monipuolinen taiteellinen huippuosaaminen on menestyvän yhteiskunnan olennainen osa. Taide ja kulttuuri luovat edellytyksiä innovaatioille ja muodostavat pohjaa taloudelliselle kasvulle."

Näin ei tule käymään niin kauan kuin mennään henkilötyövuosimallilla. Innovaatioita - eli keksintöjä, eli teknisiä ratkaisuja, jotka ovat taloudellisesti hyödynnetty - ei tule syntymään ennen kuin ammatillisina toimijoina ovat vapaassa kilpailussa toimivat osakeyhtiöt.

"Taide myös kehittää luovia aloja ja lisää alan työpaikkoja. Huippuosaaminen lisää suomalaisen esittävän taiteen saamaa kansainvälistä huomiota ja on edellytys viennin kasvulle."

Suomalaisen ammatillisen esittävän taiteen vienti on lähellä 0 €. Mitään oikeaa vientiä ei synny ennen kuin toimijoina ovat osakeyhtiöt, jotka tekevät kansainvälisiä partneri-sopimuksia, saavat mukaan kansainvälisiä ammatillisia rahoittajia - niitä jotka haluavat jossain vaiheessa omansa korkoineen pois ja tähän ei onnitu ellei sijoitusta ole kansainvälisesti lyöty läpi.

Valtionosuuden tavoite (3 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Periaatteessa kannatan, mutta nuo tavoitteet eivät tule toteutumaan. Päin vastoin, mistä tulee 2022 kymmenen miljoonaa euroa lisää pottiin? Ammattimaistamalla esittävän taiteen johto ja organisaatiot (ammattillista rahoitusta vain osakeyhtiölle) uusia rahoitustapajo alkaa löytyä. Nykyisellä kunnallisella toimintatavalla ajamme laitostatterit 2020-luvun aikana samaan tilaan kuin mihin 2010-luvulla päätyivät tiimarit, anttilat ja seppälät.

"Valtionosuusjärjestelmän piiriin ei voi päästä esimerkiksi sellainen toiminta, jonka tavoitteet ovat ensisijaisesti taloudelliset. "

Tällaiset kaksoismerkityksellisesti tulkittavat lauseet vesittävät lain. Ja Taiteen edistämiskeskus tulee näitä kaksoismerkityksellisiä lauseita tulkitsemaan aina oman ummehtuneen ideologiansa mukaisesti.

Valtionosuuden saamisen edellytykset (4 §)

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

Ensinnäkään vos-rahoitus ei ole kansainvälistyvän ja notkean toimijan rahoitusta. Jos kolme tai kuusi vuotta pitää odottaa pääsemistä mukaan hyvin kankeasti toimivaan rahoitukseen, luova toimija on jo haudannut luovan ideansa ja maailma muutenkin on ajanut hänen ohitsensa. Rahoitusta Business Finlandin mallien mukaan, sillä erotuksella, että on ainakin alkuvaiheen toimijoille mahdollista saada apurahana 70%, oma rahoitus 30%. Myöhemmässä vaiheessa T&K -rahoitus voi muuttua lainamuotoiseksi.

" Pykälän 1 kohdan mukaan edellytyksenä on, että toimintayksikön toiminta on ammattimaista ja vakinaista ja se harjoittaa

säännöllistä ja ympärivuotista esitystoimintaa."

Ammattimaista toimintaa ei ole toiminta, jonka päivittäisiä kuluja rahoitetaan vuosikymmenestä toiseen 70-90% subventaatiolla. Kyse on temppuyölistämisestä.

Valtionosuuden myöntäminen toistaiseksi tai määräajaksi (5§)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

"5 §. Pykälän 1 momentin mukaan esittävän taiteen toimintayksikön hyväksymisestä valtionosuuteen

oikeutetuksi päättäisi nykyiseen tapaan opetus- ja kulttuuriministeriö."

Hyvä, että tämä jää voimaan.

"Edellytyksenä toimintayksikön hyväksymiselle valtionosuuteen oikeutetuksi toistaiseksi olisi, että toimintayksikön voidaan arvioida toiminnan laajuus ja toimintaedellytysten vakiintuneisuus huomioon ottaen todennäköisesti täyttävän 4 §:ssä säädetyt edellytykset seuraavien kuuden varainhoitovuoden ajan."

Periaatteessa. Mutta jos Taiteen edistämiskeskus myöntää rahoituksensa pääasiassa ideologisilta pohjilta, miten ei-ideologinen toimija voi koskaan kasvaa tässä maassa kriteerit täyttäväksi?

"Arvioinnin aikajänteeksi on valittu kuusi seuraavaa varainhoitovuotta, mikä olisi sama kuin ehdotetun 7 §:n mukainen rahoitussuunnitelmakausi. Toiminnan tulisi olla laajuudeltaan sellaista, että 4 §:n 1 momentin tarkoitettujen toiminnan ammattimaisuutta ja vakinaisuutta sekä toiminnan säännöllisyyttä ja ympärivuotisuutta koskevien edellytysten voidaan suurella todennäköisyydelle arvioida täyttyvän myös seuraavien kuuden varainhoitovuoden aikana. Toimintaedellytysten vakiintuneisuuden osalta otettaisiin huomioon muun muassa toiminnan rahoituspohjan vakiintuneisuus."

Kun henkilötyövuosiajattelulla ja Taiken ideologisella toimintatavalla on vapaa kilpailu estetty, alan oikeaa ammatillista uusiutumista ei tule tapahtumaan.

Valtionosuuden perusteeksi vahvistettavan henkilötyövuosien määrän määräytymisen perusteet (6 §)

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

"6 §. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi kuten nykyisin kunkin toimintayksikön osalta valtionosuuden

laskennallisena perusteena olevasta henkilötövuosimäärästä. "

Henkilötövuosimalli ei ole toimiva. Se ei mahdollista partneri -toimintaa vos-toimijan ja lainsuojattoman kanssa, sillä yhteistyössä henkilötövuodet menevät vos-toimijalle ja lainsuojaton toimija on torpparin asemassa ilman mitään kasvun mahdollisuutta.

Henkilötövuosimalli ei myöskään mahdollista partneri-yhteistyötä ulkomaisen toimijan kanssa.

Korotetun valtionosuusprosentin määräytymisen perusteet (6 §)

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

"Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta myöntää valtionosuus osaan toimintayksikön valtionosuuden perusteena olevista henkilötövuosista korotetun valtionosuusprosentin mukaisesti. Tätä kautta on tarkoitus ottaa huomioon sellaisia järjestäjän toimintaan liittyviä erityisiä seikkoja, joita nykyisessä rahoitusjärjestelmässä otetaan huomioon muun muassa valtionosuuden lisäksi myönnettävillä harkinnanvaraisilla valtionavustuksilla. Nämä voivat liittyä toiminnan kustannus- ja tulorakenteeseen, jolloin normaalin valtionosuusprosentin mukaisella valtionosuudella ei tavoiteta riittävää rahoitustasoa."

Tämä entistä enemmän betonisoi "yle-mäisen" toiminnan, jossa rahoitusta ei pyritäkään hakemaan oman kuplan ulkopuolelta.

Svenska Teatern ja Tampereen Työväen Teatteri –nimisten teattereiden rahoitusasema (6§)

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

Kyseiset teatterit eivät harjoita korkeatasoista ja uudistuvaa esittävää taidetta. Niiden kautta ei tapahdu juuri minkäänlaista suomalaisen ammatillisen taiteen myyntiä ulkomaille.

Määräajoin laadittava toimintayksikön rahoitusta koskeva suunnitelma (7 §)

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

"Suunnitelman tarkoituksena on lisätä valtionosuusrahoituksen ennakoitavuutta ja siten parantaa valtionosuuslaitosten mahdollisuuksia talouden ja toiminnan pitkäjänteiseen suunnitteluun. "

Jos valtaa siirtyy entistä enemmän Taiteen edistämiskeskukseen, ammatillinen tulevaisuus ei ole millään tavalla ennakoitavissa. Tai on ennakoitavissa: ei ole ammatillista - taiteilija elää verokorttitulolla - tulevaisuutta tässä maassa.

Hakeminen valtionosuuden piiriin (8 §)

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

En kannata vos-järjestelmää. Näkisin, että järkevintä on, että laitosteatterit muuttuvat esitystaloiksi ja niissä esittävää toimintaa harjoittaisivat osakeyhtiöt. Näitä tuotantoyhtiöitä rahoitettaisiin hyvin samantyyppisellä tavalla kuin elokuvasäätiö rahoittaa elokuva-alan tuotantoyhtiöitä.

Tämä olisi se TARVITTAVA rakennemuutos.

Määräajoin tehtävä valtionosuuden edellytysten täyttymisen arviointi (8 §)

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

"Pykälän 3 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voisi päätöksellään perua toimintayksikön

hyväksymisen valtionosuuteen oikeutetuksi, jollei se enää täytä 4 §:ssä säädettyjä

valtionosuuden edellytyksiä. Päätös edellyttäisi luonnollisesti toimintayksikön ylläpitäjän kuulemista hallintolain edellyttämällä tavalla. Tarkoituksena on kuitenkin, että vähäisissä puutteellisuuksissa tilanne pyritään korjaamaan ohjauksen ja korjauskehotusten avulla. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti valtionosuuskelpoisuus peruutettaisiin vain, jos puute on olennainen tai jos sitä ei kehotuksesta huolimatta korjata. Pääsääntöisesti peruminen voisi tulla kyseeseen 2 momentissa tarkoitetun arvioinnin yhteydessä, mutta säännös mahdollistaa sinänsä perumisen myös kesken kuuden vuoden tarkastelujakson tai määräajaksi valtionosuuden piirin hyväksytyllä toimintayksiköllä kesken määräajan, jos valtionosuuden edellytykset lakkaavat."

Tällä hetkellä - ja jos laki tulee voimaan, entistä enemmän - Taike voi tehdä minkälaisia päätöksiä tahansa.

Valtionosuusprosentit 37 ja 60 (rahoituslaki 22 §)

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

Vos-järjestelmä ei ole 2020-luvulla toimiva rakenne.

Esittävien taiteiden yksikköhinnat (rahoituslaki 35 §)

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

Vos ei ole 2020-luvulla toimiva rakenne.

Tyni Tatu
Taikateatteri 13 ry - D.I.E Tech Oy